EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2024 11 26
COM(2024) 720 final

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## kuria patvirtinamas Latvijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## kuria patvirtinamas Latvijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnį,

atsižvelgdama į Reglamentą (ES) 2024/1263, ypač į jo 17 straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos rekomendaciją,

kadangi:

BENDROSIOS PASTABOS

2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo reformuota ES ekonomikos valdymo sistema. Pagrindiniai reformuotos ES ekonomikos valdymo sistemos elementai yra Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros[1] kartu su iš dalies pakeistu Reglamentu (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo[2] ir iš dalies pakeista Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto sistemų[3]. Sistemos tikslas – užtikrinti valstybės skolos tvarumą ir tvarų bei integracinį augimą vykdant reformas ir investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir skiriamas dėmesys vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingam bei nuosekliam taisyklių laikymosi užtikrinimui.

Naujosios ekonomikos valdymo sistemos pagrindas yra nacionaliniai vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai, kuriuos valstybės narės pateikia Tarybai ir Komisijai. Planais siekiama dviejų tikslų: i) užtikrinti, kad iki koregavimo laikotarpio pabaigos valdžios sektoriaus bendroji skola imtų patikimai mažėti arba liktų apdairaus lygio ir kad valdžios sektoriaus deficitas vidutinės trukmės laikotarpiu būtų sumažintas ir išliktų mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę, ir ii) užtikrinti, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius ir atsižvelgiama į bendrus ES prioritetus. Tuo tikslu kiekviename plane turi būti pateiktas vidutinės trukmės įsipareigojimas laikytis grynųjų išlaidų[4] plano, kuriuo veiksmingai

---

1 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

2 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo, (OL L, 2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

3 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms, (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

4 Grynosios išlaidos, apibrėžtos Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnyje, – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

nustatomas biudžeto apribojimas plano įgyvendinimo laikotarpiu, apimančiu ketverius ar penkerius metus (priklausomai nuo įprastos valstybės narės teisėkūros ciklo trukmės). Be to, plane turi būti paaiškinta, kaip valstybė narė užtikrins, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu, visų pirma konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose (jei taikytina, įskaitant rekomendacijas, susijusias su makroekonominio disbalanso procedūra (MDP)), nustatytus iššūkius, ir kaip valstybė narė atsižvelgs į bendrus Sąjungos prioritetus. Fiskalinio koregavimo laikotarpis apima ketverių metų laikotarpį ir gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejais metais, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas, atitinkančias Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus.

Pateikus planą, Komisija turi įvertinti, ar jis atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus.

Remdamasi Komisijos rekomendacija, Taryba tuomet turi priimti rekomendaciją, kurioje nustatomas atitinkamos valstybės narės grynųjų išlaidų planas ir, kai taikytina, patvirtinti reformų ir investicijų įsipareigojimus, kuriais grindžiamas fiskalinio koregavimo laikotarpio pratęsimas.

PASTABOS DĖL LATVIJOS NACIONALINIO VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO FISKALINIO STRUKTŪRINIO PLANO

2024 m. spalio 15 d. Latvija Tarybai ir Komisijai pateikė savo nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Planas pateiktas pratęsus Reglamento (ES) 2024/1263 36 straipsnyje nustatytą terminą, kaip susitarta su Komisija, atsižvelgiant į Latvijos nurodytas priežastis.

Procesas iki plano pateikimo

Prieš pateikdama savo planą, Latvija paprašė techninės informacijos[5]; ją Komisija pateikė 2024 m. birželio 21 d. ir paskelbė 2024 m. spalio 15 d.[6]. Techninė informacija rodo 2028 m. struktūrinio pirminio balanso lygį, kuris yra būtinas siekiant užtikrinti, kad valdžios sektoriaus deficitas vidutinės trukmės laikotarpiu išliktų mažesnis nei 3 % BVP, o valdžios sektoriaus bendroji skola vidutinės trukmės laikotarpiu išliktų mažesnė nei 60 % BVP, net jei po 4 metų koregavimo laikotarpio nebus imtasi tolesnių biudžeto priemonių. Vidutinės trukmės laikotarpis apibrėžiamas kaip dešimties metų laikotarpis po koregavimo laikotarpio pabaigos. Techninė informacija buvo parengta ir valstybėms narėms perduota pagal du scenarijus: scenarijų, apimantį suderinamumą su atsparumo deficitui apsaugos priemone[7] pagal

5 Valstybėms narėms ir Ekonomikos ir finansų komitetui pateiktos išankstinės gairės apima techninę informaciją: i) be koregavimo laikotarpio pratęsimo ir su juo (atitinkamai apimančią 4 ir 7 metus) ir ii) su atsparumo deficitui apsaugos priemone ir be jos. Jos taip pat apima pagrindines pradines sąlygas ir pagrindines prielaidas, naudojamas Komisijos vidutinės trukmės laikotarpio valdžios sektoriaus skolos prognozavimo sistemoje. Orientacinė trajektorija apskaičiuota pagal metodiką, aprašytą Komisijos 2023 m. skolos tvarumo stebėsenos ataskaitoje (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en?prefLang=lt). Ji grindžiama Europos Komisijos 2024 m. pavasario prognoze ir jos vidutinės trukmės laikotarpio pratęsimu iki 2033 m., o ilgalaikis BVP augimas ir su visuomenės senėjimu susijusios išlaidos atitinka bendrą Europos Komisijos ir Tarybos 2024 m. ataskaitą dėl senėjimo (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en?prefLang=lt).

6 https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#latvia.

7 Reglamento (ES) 2024/1263 8 straipsnyje nustatyta atsparumo deficitui apsaugos priemone nustatoma, kad metinis struktūrinio pirminio balanso pagerėjimas yra 0,4 procentinio punkto BVP (arba 0,25

Reglamento (ES) 2024/1263 9 straipsnio 3 dalį, ir scenarijų be šios apsaugos priemonės. Latvijai skirtoje techninėje informacijoje nustatyta, kad, siekiant laikytis taikytinų fiskalinių taisyklių per 4 metų koregavimo laikotarpį ir remiantis Komisijos prielaidomis, struktūrinis pirminis balansas koregavimo laikotarpio pabaigoje (2028 m.) (scenarijus be atsparumo deficitui apsaugos priemonės) turėtų sudaryti ne mažiau kaip −1,3 % BVP, kaip nurodyta toliau pateiktoje lentelėje. Pateikiama susipažinti: įtraukus atsparumo deficitui apsaugos priemonę, struktūrinis pirminis balansas koregavimo laikotarpio pabaigoje (2028 m.) turėtų sudaryti ne mažiau kaip −0,1 % BVP. Tačiau Latvijai, kuriai gali būti teikiama techninė informacija, atsparumo deficitui apsaugos priemonė nėra privaloma.

**1 lentelė. Komisijos Latvijai pateikta techninė informacija**

| Paskutiniai koregavimo laikotarpio metai | 2028 |
|---|---|
| Mažiausia struktūrinio pirminio balanso vertė (% BVP), scenarijus be atsparumo deficitui apsaugos priemonės | −1,3 |
| *Pateikiama tik susipažinti:* Mažiausia struktūrinio pirminio balanso vertė (% BVP), scenarijus su atsparumo deficitui apsaugos priemone | −0,1 |

Šaltinis – Komisijos skaičiavimai.

Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 12 straipsnį 2024 m. rugsėjo mėn. vyko Latvijos ir Komisijos techninis dialogas. Dialoge daugiausia dėmesio skirta Latvijos numatytam grynųjų išlaidų planui ir jo pagrindinėms prielaidoms (visų pirma potencialiai gamybos apimčiai ir palūkanų normoms), taip pat numatomam reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius ir bendrus Sąjungos prioritetus, kurie apima sąžiningą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, socialinį ir ekonominį atsparumą, energetinį saugumą ir gynybos pajėgumų stiprinimą, įgyvendinimui.

Remiantis Latvijos plane pateikta informacija, 2024 m. rugsėjo mėn. pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnio 3 dalį ir 36 straipsnio 1 dalies c punktą Latvija pranešė pradėjusi konsultacijas su socialiniais partneriais ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, be kita ko, su Darbdavių organizacijų asociacija, Laisvųjų profesinių sąjungų konfederacija bei Vietos ir regionų valdžios institucijų asociacija. Remiantis Latvijos plane pateikta informacija, susitikime daugiausia dėmesio skirta tam, kaip Latvija planuoja įgyvendinti konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas (KŠSR) ir bendrus ES prioritetus, ypatingą dėmesį skiriant mokesčių politikai, švietimui ir sveikatos priežiūrai.

2024 m. birželio mėn. Fiskalinės drausmės taryba (Latvijos nepriklausoma fiskalinė institucija) patvirtino makroekonominę prognozę, kuria grindžiama 2024–2028 m. vidutinės trukmės biudžeto sistema, pripažindama, kad Finansų ministerijos pateikta makroekonominė prognozė iš esmės yra apdairi ir atspindi faktinius ekonominius pokyčius. Spalio mėn. Fiskalinės drausmės taryba pateikė nuomonę dėl 2025–2028 m. vidutinės trukmės biudžeto sistemos, 2025 m. biudžeto ir vidutinės trukmės fiskalinio struktūrinio plano. Ji padarė išvadą, kad, nors rengiant 2024 m. fiskalines prognozes ir 2025 m. biudžetą buvo naudojami naujausi nacionaliniai fiskaliniai duomenys, šių metų birželio mėn. patvirtinta makroekonominė prognozė nebuvo peržiūrėta, todėl joje neatsižvelgta į lyginamojo indekso peržiūros rezultatus ir naujausias ekonomines tendencijas. Be to, Fiskalinės drausmės taryba pripažino, kad vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano fiskalinė trajektorija atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 sąlygas (Komisijos techninę informaciją).

procentinio punkto BVP koregavimo laikotarpio pratęsimo atveju) tol, kol struktūrinis deficitas bus mažesnis nei 1,5 % BVP.

Kiti susiję procesai

Spalio 15 d. Latvija pateikė 2025 m. biudžeto plano projektą. [2024 m. lapkričio 26 d]. Komisija priėmė nuomonę dėl šio biudžeto plano projekto[8].

2024 m. spalio 21 d. Taryba Latvijai per Europos semestrą pateikė įvairių konkrečiai jai skirtų rekomendacijų[9].

PLANO SANTRAUKA IR KOMISIJOS ATLIKTAS JO VERTINIMAS

Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 16 straipsnį Komisija planą įvertino taip:

Aplinkybės: makroekonominė ir fiskalinė padėtis ir perspektyva

Skatinama investicijų ir viešųjų išlaidų, 2023 m. ekonominė veikla Latvijoje išaugo 1,7 %. Pagal Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozę numatoma, kad, nepaisant didelio valdžios sektoriaus vartojimo, 2024 m. ekonomika stagnuos dėl menko privataus vartojimo ir investicijų. Numatoma, kad 2025 m. realusis BVP padidės 1 %, o 2026 m. – 2,1 %, nes tikimasi, kad privatus vartojimas ir investicijos atsigaus. 2026 m. eksportas taip pat turėtų atsigauti. Numatoma, kad prognozės laikotarpiu (t. y. 2024–2026 m.) potencialaus BVP augimas Latvijoje, po smukimo 2024 m., 2026 m. padidės iki 1,5 %. 2023 m. nedarbo lygis buvo 6,6 % ir Komisija prognozuoja, kad jis sieks 6,7 % 2024 m., 6,7 % 2025 m. ir 6,5 % 2026 m. Prognozuojama, kad infliacija (BVP defliatorius) sumažės nuo 9,1 % 2023 m. iki 1,2 % 2024 m. ir 2025 m. pasieks ir 2026 m. išliks 2,2 %.

Kalbant apie fiskalinius pokyčius, 2023 m. Latvijos valdžios sektoriaus deficitas sudarė 2,4 % BVP. Pagal Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozę jis turėtų pasiekti 2,8 % BVP 2024 m. ir padidėti iki 3,2 % BVP 2025 m. ir, remiantis nesikeičiančios politikos prielaida, išlikti tokio paties 3,2 % lygio 2026 m. Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozė apima Latvijos 2025 m. biudžeto projektą, kurio pasiūlymą spalio mėn. vyriausybė pateikė nacionaliniam parlamentui. 2023 m. pabaigoje valdžios sektoriaus bendroji skola buvo 45,0 % BVP. Pagal Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozę numatoma, kad skolos santykis 2024 m. pabaigoje padidės iki 48,1 % BVP. Numatoma, kad jis toliau augs ir pasieks 50,3 % BVP 2025 m. pabaigoje ir 51,6 % 2026 m. pabaigoje. Komisijos fiskalinėje prognozėje neatsižvelgiama į vidutinės trukmės laikotarpio planuose nustatytus politikos įsipareigojimus, kol jie nebus pagrįsti patikimai paskelbtomis ir pakankamai tiksliomis konkrečiomis politikos priemonėmis.

Plane pateiktas grynųjų išlaidų planas ir pagrindinės makroekonominės prielaidos

Latvijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas apima 2025–2028 m. laikotarpį ir jame pateikiamas ketverių metų fiskalinis koregavimas.

Plane pateikiama visa informacija, kurios reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2024/1263 13 straipsnį. Priešingai nei nurodyta 2024 m. birželio 21 d. Oficialiajame leidinyje paskelbtose Gairėse valstybėms narėms dėl informacijos, kurią reikia pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose ir metinėse pažangos ataskaitose, į planą neįtrauktos 7c ir 7d lentelės. Tačiau šios lentelės nėra būtinos Latvijos planui įvertinti.

Plane Latvija įsipareigoja laikytis 2 lentelėje nurodyto grynųjų išlaidų plano, atitinkančio 4,1 % vidutinį grynųjų išlaidų augimą 2025–2028 m. Techninė informacija (darant prielaidą, kad taikomas linijinio koregavimo planas) dera su 3,7 % vidutiniu grynųjų išlaidų augimu

8 Komisijos nuomonė dėl Latvijos biudžeto plano projekto, 2024 11 26, C(2024)9060 *final*.

9 Tarybos rekomendacija dėl Latvijos ekonominės, biudžeto, užimtumo ir struktūrinės politikos; dar nepaskelbta.

koregavimo laikotarpiu (2025–2028 m.). Pranešama, kad pagal plane numatytą grynųjų išlaidų planą koregavimo laikotarpio pabaigoje (2028 m.) struktūrinis pirminis balansas sudarys −1,3 % BVP. Šis dydis yra lygus 2024 m. birželio 21 d. Komisijos techninėje informacijoje nurodytam 2028 m. BVP mažiausiam struktūrinio pirminio balanso lygiui, kuris yra −1,3 %[10]. Plane daroma prielaida, kad potencialaus BVP augimas sumažės iki 2,1 % 2025 m. (nuo 2,2 % 2024 m.), o vėliau iki 0,9 % 2028 m. Be to, plane numatoma, kad koregavimo laikotarpiu (2025–2028 m.) BVP defliatorius nesikeis ir sieks 2,5 %.

**2 lentelė. Latvijos plane pateiktas grynųjų išlaidų planas ir pagrindinės prielaidos**

| | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | Vidurkis plano galiojimo laikotarpiu 2025–2028 m. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Grynųjų išlaidų augimas (metinis, %) | 9,1 | 5,9 | 3,6 | 3,4 | 3,3 | 4,1 |
| Grynųjų išlaidų augimas (bendras, nuo 2023 bazinių metų, %) | 9,1 | 15,5 | 19,7 | 23,8 | 27,9 | nėra |
| Potencialaus BVP augimas (%) | 2,2 | 2,1 | 1,2 | 0,9 | 0,9 | 1,3 |
| Infliacija (BVP defliatorius) (%) | 2,4 | 2,5 | 2,5 | 2,5 | 2,5 | 2,5 |

Šaltinis – Latvijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas ir Komisijos skaičiavimai.

Plano grynųjų išlaidų įsipareigojimų poveikis valdžios sektoriaus bendrajai skolai

Jei plane numatytas grynųjų išlaidų planas ir pagrindinės prielaidos pasitvirtintų, valdžios sektoriaus bendroji skola pagal planą laipsniškai padidėtų nuo 45,8 % 2024 m. iki 50,8 % BVP koregavimo laikotarpio pabaigoje (2028 m.), kaip nurodyta toliau pateiktoje lentelėje. Prognozuojama, kad po koregavimo vidutinės trukmės laikotarpiu (t. y. iki 2038 m.) skolos santykis pagal planą laipsniškai didės ir pasieks 59,9 % BVP 2038 m.

**3 lentelė. Latvijos plane pateikti valdžios sektoriaus bendrosios skolos ir balanso pokyčiai**

| | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2038 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Valdžios sektoriaus skola (% BVP) | 43,6 | 45,8 | 47,5 | 48,5 | 49,7 | 50,8 | 59,9 |
| Valdžios sektoriaus balansas (% BVP) | −2,2 | −2,6 | −2,9 | −2,9 | −2,9 | −2,9 | −2,9 |

Šaltinis – Latvijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas.

[10] Scenarijus be atsparumo deficitui apsaugos priemonės.

Taigi, pagal planą valdžios sektoriaus bendroji skola vidutinės trukmės laikotarpiu liktų mažesnė už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Todėl, remiantis plano politikos įsipareigojimais ir makroekonominėmis prielaidomis, plane pateiktas grynųjų išlaidų planas dera su skolos reikalavimu, nustatytu Reglamento (ES) 2024/1263 16 straipsnio 2 dalyje.

Plano grynųjų išlaidų įsipareigojimų poveikis valdžios sektoriaus balansui

Remiantis plano grynųjų išlaidų planu ir prielaidomis, valdžios sektoriaus deficitas koregavimo laikotarpiu kasmet išliktų 2,9 % BVP. Taigi, pagal planą valdžios sektoriaus balansas koregavimo laikotarpio pabaigoje (2028 m.) neviršytų 3 % BVP pamatinės vertės. Be to, per dešimt metų po koregavimo laikotarpio (t. y. iki 2038 m.) valdžios sektoriaus deficitas neviršytų 3 % BVP, tačiau išliktų tik šiek tiek mažesnis už deficito pamatinę vertę. Todėl, remiantis plano politikos įsipareigojimais ir makroekonominėmis prielaidomis, plane pateiktas grynųjų išlaidų planas dera su deficito reikalavimu, nustatytu Reglamento (ES) 2024/1263 16 straipsnio 2 dalyje.

Makroekonominės plano prielaidos

Planas grindžiamas prielaidomis, kurios skiriasi nuo 2024 m. birželio 21 d. Latvijai perduotų Komisijos prielaidų. Visų pirma plane šešiems kintamiesiems taikomos skirtingos prielaidos, konkrečiai susijusios su pradine būkle (struktūriniu pirminiu balansu, potencialaus BVP augimu, faktinio BVP augimu, nominaliąja numanoma skolos palūkanų norma, atsargų ir srautų koregavimu ir BVP defliatoriaus augimu). Būtina atlikti kruopštų šių skirtumų vertinimą, ypač dėl to, kad plane numatytas vidutinis grynųjų išlaidų augimas yra didesnis, nei numatyta techninėje informacijoje.

Skirtumai, turintys didžiausią poveikį vidutiniam grynųjų išlaidų augimui, išvardyti toliau kartu su kiekvieno atskirai vertinamo skirtumo įvertinimu.

> Plane daroma prielaida, kad pradinis struktūrinis pirminis biudžeto balansas 2024 m. bus −0,8 % BVP, t. y. 0,6 proc. punkto didesnis nei −1,4 % BVP struktūrinis pirminis balansas, numatytas 2024 m. birželio 21 d. techninėje informacijoje, ir 0,7 proc. punkto didesnis, palyginti su Europos Komisijos 2024 m. rudens prognoze. Tai prisideda prie didesnio vidutinio grynųjų išlaidų augimo koregavimo laikotarpiu, palyginti su Komisijos prielaidomis.

Geresnė fiskalinė būklė 2024 m. atspindi plane pateiktas prielaidas dėl:

> mažesnio nominalus deficito. Plane pateiktos prielaidos dėl atnaujintų biudžeto išlaidų ir didesnių nemokestinių pajamų atitinka Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozę, o prielaidos dėl 2024 m. mokestinių pajamų atrodo optimistinės;
>
> blogesnės ciklinės ekonomikos padėties. Plane pateikta prielaida dėl didesnio potencialaus BVP augimo 2024 m. nedera su bendra skolos tvarumo analizės sistema, o faktinio BVP augimo sumažinimas 2024 m. ir prielaidos dėl realiosios ir potencialios gamybos apimties augimo nuo 2025 m. su sistema dera;
>
> didesnių palūkanų mokėjimų. Plane pateiktos prielaidos dėl didesnės nominaliosios numanomos palūkanų normos grindžiamos naujesniu nacionalinių valdžios institucijų vertinimu ir atitinka Europos Komisijos 2024 m. rudens prognozę.

Apskritai plane pateiktas tinkamai nepagrįstas prielaidas dėl pradinės būklės pagerėjimo 2024 m. atsveria prielaidos, derančios su bendra nuo 2025 m. taikoma skolos tvarumo analizės sistema. Likę skirtumai nedaro didelio poveikio vidutiniam grynųjų išlaidų augimui,

palyginti su Komisijos prielaidomis. Vadinasi, skirtumas tarp grynųjų išlaidų plano, pateikto plane ir nurodyto techninėje informacijoje, paaiškinamas skirtingomis prielaidomis, kurioms apskritai galima pritarti. Remiantis šiuo vertinimu, planas atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 13 straipsnio b punkte nustatytą reikalavimą. Komisija į pirmiau išdėstytą plano prielaidų vertinimą atsižvelgs ateityje vertindama, ar laikomasi grynųjų išlaidų plano.

Fiskalinė plano strategija

Remiantis plane pateikta orientacine fiskaline strategija, įsipareigojimai dėl grynųjų išlaidų bus vykdomi įgyvendinant tiek išlaidų, tiek diskrecines pajamų priemones. Pajamų srityje diskrecinės priemonės apima darbo jėgos apmokestinimo peržiūrą nuo 2025 m., visų pirma gyventojų pajamų mokesčio tarifų padidinimą ir neapmokestinamųjų pajamų padidinimą bei horizontalų taikymą. Kadangi šių pajamų priemonių fiskalinis poveikis yra neigiamas, vyriausybė pasiūlė: nuo 2025 m. bankams taikyti nenumatyto pelno mokestį; 1 proc. punktą pensijų įmokų, mokamų nuo darbo pajamų, perkelti iš kaupiamosios į valstybinę pensiją; taip pat kitas kompensacines priemones, įskaitant įvairioms produktų grupėms taikomų akcizų tarifų padidinimą ir privatiems bei įmonių automobiliams taikomų mokesčių tarifų padidinimą. Išlaidų srityje išlaidas didinančios diskrecinės priemonės daugiausia skirtos vidaus ir išorės saugumui didinti, įskaitant vidaus saugumo tarnybų pajėgumų stiprinimo (įskaitant atlyginimų didinimą), kibernetinio saugumo, šaudmenų ir asmeninės įrangos pirkimo, taip pat karinės paramos Ukrainai ir paramos Latvijoje esantiems Ukrainos civiliams gyventojams priemones. Išlaidas mažinančios priemonės apima atlyginimų augimo ribojimą viešajame sektoriuje, išlaidų prekėms ir paslaugoms mažinimą sektorinėse ministerijose, savivaldybių išlaidų atlyginimams ir investicijoms peržiūrą, taip pat valdžios sektoriui priskiriamų įmonių išlaidų peržiūrą. Politikos priemonių, kurios turi būti priimtos, specifikacijos turi būti patvirtintos arba koreguojamos ir kiekybiškai įvertintos metiniuose biudžetuose. Plane pateiktos orientacinės fiskalinės strategijos įgyvendinimui išlieka tam tikra rizika. Tai susiję su mažesniu, nei tikėtasi, tam tikrų diskrecinių pajamų priemonių fiskaliniu poveikiu, taip pat didėjančiais gynybos išlaidų poreikiais, dėl kurių gali reikėti imtis papildomų diskrecinių pajamų priemonių arba riboti išlaidas. 2025 m. biudžeto plano projekte nurodomos politikos priemonės, kuriomis bus įvykdytas grynųjų išlaidų įsipareigojimas[11].

Plane numatomų reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius per Europos semestrą nustatytus iššūkius ir atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus, ketinimai

Plane aprašomi politikos ketinimai, susiję su reformomis ir investicijomis, kuriomis siekiama reaguoti į pagrindinius Europos semestro metu, visų pirma konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose, nustatytus iššūkius ir atsižvelgti į bendrus ES prioritetus. Į planą įtraukta daugiau nei 130 reformų ir investicijų, kuriomis siekiama bendrų ES prioritetų; iš jų daugiau nei 40 yra finansiškai remiamos iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) ir daugiau nei 50 – iš sanglaudos politikos fondų.

Kalbant apie bendrą sąžiningos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, įskaitant Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytus klimato tikslus, prioritetą, į planą įtraukta įvairių priemonių, sugrupuotų pagal tokias politikos kryptis kaip perėjimas prie žiedinės ekonomikos, švietimas ir įgūdžiai, investicijų skatinimas, transporto tvarumas ir skaitmeninė infrastruktūra. Į planą įtrauktomis reformomis ir investicijomis ketinama įgyvendinti 2024 m. pateiktas KŠSR skatinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos ir tvaraus išteklių valdymo, 2020 ir 2019 m. pateiktas rekomendacijas dėl tvaraus transporto, 2024 ir 2023 m. pateiktas rekomendacijas dėl investicijų į žaliuosius ir skaitmeninius įgūdžius, 2022, 2020 ir 2019 m. pateiktas rekomendacijas dėl skaitmeninių paslaugų ir infrastruktūros, be kita ko, regionuose, taip pat

[11] Žr. Komisijos nuomonę dėl Latvijos biudžeto plano projekto, 2024 11 26, C(2024)9060 *final*.

2023, 2022, 2020 ir 2019 m. pateiktas rekomendacijas sutelkti su investicijomis susijusią ekonominę politiką į mokslinius tyrimus ir inovacijas siekiant remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Priemonės, kuriomis remiamas žaliosios pertvarkos prioritetas skatinant investicijas, didinant energijos vartojimo efektyvumą ir didinant galutinio energijos suvartojimo dalį, tenkančią atsinaujinančiųjų išteklių energijai, įtrauktos į nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą.

Kalbant apie bendrą socialinio ir ekonominio atsparumo, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį, prioritetą, į planą įtraukta įvairių priemonių, sugrupuotų pagal kelias politikos sritis, tokias kaip socialinė apsauga ir sauga, sveikatos priežiūra, švietimas ir įgūdžiai, užimtumo politika, investicijų skatinimas ir būsto prieinamumas. Į planą įtrauktomis reformomis ir investicijomis ketinama atsižvelgti į 2024, 2023, 2022, 2020 ir 2019 m. pateiktas KŠSR didinti socialinės apsaugos adekvatumą, kiek tai susiję su pensijomis, sveikatos priežiūros prieinamumu, atsparumu, įperkamumu ir kokybe, švietimo, visų pirma profesinio rengimo ir mokymo, kokybe siekiant ugdyti darbo rinkai reikalingus įgūdžius, 2024, 2019 ir 2020 m. pateiktas rekomendacijas stiprinti dalyvavimą darbo rinkoje, 2024, 2023, 2022, 2020 ir 2019 m. pateiktas rekomendacijas skatinti investicijas į inovacijas ir gerinti galimybes gauti finansavimą, ir 2019 m. pateiktą rekomendaciją didinti įperkamo ir socialinio būsto pasiūlą.

Kalbant apie bendrą energetinio saugumo prioritetą, į planą įtraukta priemonių, kuriomis siekiama mažinti šalies priklausomybę nuo iškastinio kuro, skatinti energijos vartojimo efektyvumą, diegti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir visų pirma užbaigti šalies elektros energijos sistemos sinchronizavimą su kontinentinės Europos tinklu, remiamą pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę energetikos srityje ir EGADP. Šios priemonės įtrauktos į energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo politikos kryptį. Be to, į planą įtrauktomis reformomis ir investicijomis ketinama įgyvendinti 2024, 2023, 2022 ir 2020 m. pateiktas KŠSR sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir paspartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą, 2022 ir 2019 m. pateiktas rekomendacijas stiprinti energetikos infrastruktūrą ir tinklus, 2023, 2022 ir 2019 m. pateiktas rekomendacijas didinti energijos vartojimo efektyvumą ir 2023 ir 2022 m. pateiktas rekomendacijas didinti tiekimo saugumą ir tęsti sinchronizavimą su Sąjungos elektros energijos tinklu.

Kalbant apie bendrą gynybos pajėgumų prioritetą, plane nustatytas ketinimas parengti su nacionalinėmis ginkluotosiomis pajėgomis susijusių priemonių rinkinį, kuriuo visų pirma siekiama kovoti su grėsmėmis šaliai ir užtikrinti civilių gyventojų apsaugą.

Be to, į planą įtraukta kitų politikos priemonių, viršijančių bendrus ES prioritetus. Į mokesčių politikos kryptį įtrauktomis priemonėmis ketinama atsižvelgti į 2024, 2023, 2022 ir 2019 m. pateiktas KŠSR išplėsti apmokestinimą mažinant mokesčių naštą mažą ir vidutinį darbo užmokestį gaunantiems asmenims bei gerinant mokesčių mokėjimo lygį ir reikalavimų laikymąsi. Pagal viešojo sektoriaus veiksmingumo politikos kryptį į planą įtraukta priemonių, kuriomis ketinama įgyvendinti 2019 m. pateiktą KŠSR stiprinti viešojo sektoriaus atskaitomybę ir veiksmingumą, pavyzdžiui, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (EGAD) planą įtrauktos reformos, kuriomis siekiama gerinti valstybės valdomų ir savivaldybių įmonių administravimą ir interesų konfliktų prevenciją. Siekiant įgyvendinti 2024 m. pateiktą KŠSR pagerinti verslo aplinką, plane numatytos reformos, kuriomis siekiama nustatyti ir pašalinti biurokratines kliūtis, mažinti administracinę naštą, susijusią su nekilnojamojo turto plėtojimu, vykdyti rinkos priežiūrą bankų sektoriuje ir, gaunant paramą pagal EGAD planą, modernizuoti įmonių registrą.

Plane pateikiama informacija apie suderinamumą ir, jei reikia, papildomumą su sanglaudos politikos fondais ir Latvijos EGAD planu. Plane daromos tinkamos nuorodos į priemones, įtrauktas į EGAD planą ir sanglaudos politikos programą, taip pat nuorodos į įvairius

finansavimo šaltinius. Plane taip pat daromos nuorodos į įvairių finansavimo šaltinių ribas ir papildomumą.

Plane pateikiama Latvijos viešųjų investicijų poreikių, susijusių su bendrais ES prioritetais, apžvalga. Bendri investicijų poreikiai sudaro apie 15,5 mlrd. EUR ir apima 2025–2028 m. laikotarpį. Latvijos nustatytų investicijų poreikių siekiant remti sąžiningą žaliąją pertvarką ir skaitmeninę transformaciją, laikantis Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytų klimato tikslų, pavyzdžiai yra Rygos ir Liepojos uostų skaitmeninimas ir modernizavimas, darnusis transportas, pastatų energijos vartojimo efektyvumas, elektros energijos ir šilumos gamyba, viešojo administravimo skaitmeninimas, vandens ir nuotekų tvarkymas ir nualintų ekosistemų tiek sausumos, tiek jūrų teritorijose atkūrimas, o bendri investicijų poreikiai siekia 6,6 mlrd. EUR. Kalbant apie bendrą socialinio ir ekonominio atsparumo, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį, prioritetą, Latvija nustatė investicijų poreikį, kuris siekia 3,9 mlrd. EUR ir apima investicijas, pavyzdžiui, į didelio masto daugiarūšį pramonės ir logistikos parką Rygos uoste su geležinkelio jungtimi „Rail Baltica“, investicijas į kelius, paramą aukštajam mokslui, inovacijoms, moksliniams tyrimams ir įgūdžių ugdymui, taip pat socialinės apsaugos adekvatumo didinimui. Kalbant apie bendrą energetinio saugumo prioritetą, Latvijos plane nustatyti 2,9 mlrd. EUR investicijų poreikiai, susiję, be kita ko, su jūros vėjo elektrinių parko terminalo Ventspilio uoste įrengimu, investicijomis į Liepojos, Salacgrivos ir Rojos uostus, tinklų sinchronizavimu su kontinentinės Europos elektros energijos tinklu, Inčukalno požeminės dujų saugyklos modernizavimu ir investicijomis į kaupimo sprendimus didelio pajėgumo elektrinėse. Siekiant padidinti gynybos pajėgumus, Latvijos plane nustatyti 2,2 mlrd. EUR investicijų poreikiai, siekiant, pavyzdžiui, atkurti ir pastatyti priedangas, įkurti naujus nelaimių valdymo centrus ir plėtoti infrastruktūrą vidaus reikalų tarnybų reagavimo pajėgumams stiprinti, jūrų saugumui ir gynybos pajėgumams Rygos, Liepojos ir Ventspilio uostuose didinti, taip pat priemonėms, kurias turi įgyvendinti nacionalinės ginkluotosios pajėgos.

Komisijos vertinimo išvada

Apskritai Komisija laikosi nuomonės, kad Latvijos planas atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus.

BENDRA IŠVADA

Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 17 straipsnį Taryba Latvijai turėtų rekomenduoti plane nustatytą grynųjų išlaidų planą.

REKOMENDUOJA LATVIJAI:

1. Užtikrinti, kad grynųjų išlaidų augimas neviršytų šios rekomendacijos I priede nustatytų didžiausių rodiklių.

Be to, Taryba ragina Latviją užtikrinti, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius per Europos semestrą, visų pirma konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, nustatytus iššūkius ir atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus.

**I PRIEDAS**

Didžiausias grynųjų išlaidų augimo tempas
(metinis ir bendras augimo tempai)
LATVIJA

| Metai | | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|---|---|---|---|---|---|
| Augimo tempai (%) | Metinis | 5,9 | 3,6 | 3,4 | 3,3 |
| | Bendras (*) | 15,5 | 19,7 | 23,8 | 27,9 |

(*) Bendras augimo tempas apskaičiuojamas atsižvelgiant į [2023] bazinius metus.

Priimta Strasbūre

*Tarybos vardu*
*Pirmininkas / Pirmininkė*